

Sygn. akt I ACa 513/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Magdalena Pankowiec
Sędziowie	:	SA Elżbieta Borowska SO del. Grażyna Wołosowicz (spr.)
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. S.**

przeciwko (...) **w B. i (...) w W.**

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 28 stycznia 2014 r. sygn. akt I C 772/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Powód po ostatecznym sformułowaniu żądania pozwu wniósł o uchylenie uchwały Walnego zgromadzenia członków (...) wykluczającego go z członkostwa w (...) oraz uchwały Zarządu Okręgowego (...) w B. z dnia 29 maja 2012r. nieuwzględniającego odwołania powoda od uchwały wykluczającej (k. 2-5, 56-57).

Pozwani (...) oraz (...)wnieśli o oddalenie powództwa oraz obciążenie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych. (k. 59-61, 82-85).

Wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 28 stycznia 2014 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku: uchylił uchwały Walnego Zgromadzenia Członków (...)w B. z dnia 22 kwietnia 2012 r. i (...) Zarządu Okręgowego w B. z dnia 29 maja 2012 r. w przedmiocie wykluczenia powoda B. S. z członków (...)w B. (punkt I.); zasądził od pozwanych na rzecz powoda kwoty po 653,50 złotych tytułem zwrotu

kosztów procesu od każdego z nich, w tym kwoty po 188,50 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od każdego z pozwanych na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Białymstoku kwoty po 471,50 zł tytułem brakujących kosztów sądowych (punkt III).

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynikało, że Powód jest członkiem (...) od 21 października 1986r. (k. 288). Relacje powoda z członkami (...), w tym z zarządem stały się napięte od początku 2011r., kiedy to powód zarzucił niewłaściwe zachowanie członków (...) oraz J. G. (1), którzy to wykonywali polowanie i pozyskiwali zwierzynę w rewirach już wcześniej zajętych przez innych kolegów, w tym samym czasie kiedy tamci przebywali na łowiskach, czym spowodowali zagrożenie dla życia i zdrowia, zaś członkom zarządu, w szczególności łowczemu koła M. S., szereg nieprawidłowości w działaniach, kierując pisma do organów związku, w tym Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego, Zarządu Okręgowego czy inicjując kontrolę z Głównej Komisji Rewizyjnej (k. 302).

W dniu 5 września 2011r. rzecznik Dyscyplinarny (...) w B. sformułował wniosek oskarżycielski wobec powoda oskarżając go o branie udziału w polowaniach w okresie od 14.12.2010-29.03.2011r. bez ważnego pozwolenia oraz pozyskanie kilku dzików bez ważnego upoważnienia (k. 13-15). Orzeczeniem z dnia 25 listopada 2011r. powód został ukarany przez Okręgowy Sąd Łowiecki za ww. przewinienia na karę 15 miesięcy zawieszenia w prawach członka (k. 273).

Na posiedzeniu Zarządu koła w dniu 8 lutego 2012r. Zarząd podjął uchwałę o postawienie wniosku do Walnego Zgromadzenia o wykluczenie B. S. z (...) i umieszczenie tego punktu w porządku obrad w dniu 22 kwietnia 2012r. (k. 19-20). Podczas Walnego Zgromadzenia 22 kwietnia 2012r. podjęto uchwałę nr (...) wykluczającą powoda z (...). B. S. zarzucono permanentnie nieprzestrzeganie Statutu (...) poprzez rażące naruszenie zasad współżycia koleżeńskiego przejawiające się w bezpodstawnym oczernianiu kolegów przez nieprawdziwe donosy, bezpodstawne oskarżenia i próbę dyskredytacji Zarządu przez pisanie kłamliwych i niemających prawdy donosów do Zarządu Okręgowego, Rzecznika Dyscyplinarnego i Zarządu głównego (...), brak elementarnych zasad koleżeństwa przez pisanie i rozesłanie do części kolegów pisma oskarżającego członków Zarządu (...), które to informacje nie zostały potwierdzone przez Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego (k. 17). Od uchwały powód odwołał się. Uchwałą z dnia 29 maja 2012r. Zarząd Okręgowy odwołania powoda nie uwzględnił wskazując na brak uchybień w przeprowadzonej przez Walne Zgromadzenie procedurze (k. 18).

Kwestia wykluczenia powoda oraz zawiadamiania przez niego organów związku o nieprawidłowościach Zarządu (...) były okolicznościami bezspornymi. Spór stron skoncentrował się na ocenie, czy faktycznie istniały podstawy do podjęcia uchwał o wykluczeniu powoda z grona członków macierzystych (...) w B.. Sąd Okręgowy następnie ustalił, że Powód wskazywał, iż jego zachowanie w żadnym razie nie miało wymiaru działania wymierzonego w członków koła, nie było niekoleżeńskie, a jedynie zwracało uwagę na nieprawidłowości jakie jego zdaniem miały miejsce w kole. Przyznał, iż w związku z wysyłaniem skarg doszło do konfliktu z zarządem koła, który dążył do oskarżenia powoda co spowodowało m in. postępowania przed Okręgowym Sądem Łowieckim (k.214-215). Pozwani z kolei wskazywali, iż skargi powoda miały charakter pomawiania, donosów, nieznajdujących oparcia w rzeczywistości, spowodowały konflikt i liczne kontrole. Zachowania powoda ocenili jako niekoleżeńskie, zaburzające funkcjonowanie (...) jako zrzeszenia opartego na relacjach koleżeńskich. Podkreślali permanentność działań powoda, pochytywani je jako złośliwe i uzasadniające wykluczenie powoda ze struktur Związku (k. 215).

Przechodząc do merytorycznej oceny podstaw wykluczenia powoda Sąd I instancji wskazał, iż w kwestionowanej przez powoda uchwale nr (...) Walnego Zgromadzenia członków (...) jako podstawę wykluczenia powoda wskazano „...permanentne nieprzestrzeganie Statutu (...), poprzez rażące naruszenia zasad współżycia koleżeńskiego, co przejawiało się w : bezpodstawnym oczernianiu i pomawianiu kolegów przez nieprawdziwe donosy do ZK, czego nie potwierdził Okręgowy Rzecznik Dyscypliny przez odmowę wszczęcia postępowania, bezpodstawne, ciągle oskarżenia i próbę dyskredytacji zarządu poprzez pisanie kłamliwych niemających krzty prawny donosów do Zarządu Okręgowego, Okręgowego Rzecznika Dyscypliny i Komisji Rewizyjnej czego nie potwierdziły przeprowadzona kontrola (...) przez Generalny Komisję Rewizyjną i postępowania wyjaśniające Okręgowego Rzecznika Dyscypliny, brak elementarnych

zasad koleżeństwa poprzez pisanie i rozsyłanie do części kolegów pisma z dnia 24 października 2011r., w którym beczelnie, bez jakichkolwiek podstaw w celu osiągnięcia jedynie sobie znanego celu oskarżał członków zarządu koła, działanie na szkodę koła i kolegów poprzez pisanie i rozpowszechnianie informacji o (męczeniu rolników niezgodnymi z prawem procedurami, źle wypłacanymi i zbyt małymi odszkodowaniami...”

W dalszej części uzasadnienia Sąd Okręgowy wywodził, że jednym z aktów prawnych regulujących funkcjonowanie(...) jest Statut (...) uchwalony uchwałą z dnia 2 lipca 2005 r. XXI Krajowego Zjazdu Delegatów (...), obowiązujący od dnia 1 stycznia 2006 r. § 41 Statutu stanowi, że członek koła jest obowiązany w szczególności: przestrzegać prawa łowieckiego, statutu oraz uchwał organów Zrzeszenia i koła, a także dobrych obyczajów, zasad etyki i tradycji łowieckiej oraz zasad selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych. Statut reguluje także sytuacje utraty członkostwa w kole poprzez skreślenie z listy członków lub wykluczenie z koła. Może to nastąpić w przypadkach wskazanych w § 44 ust. 1 punkt 1 i 2, tj. w przypadku nieprzestrzegania prawa łowieckiego, statutu bądź uporczywego uchylania się od wykonywania obowiązków nałożonych przez uprawnione organy koła (pkt 1), bądź gdy członek koła rażąco narusza zasady współżycia koleżeńskiego, dobre obyczaje bądź zasady etyki i tradycji łowieckiej (pkt 2). U podstaw wykluczenia powoda legły przesłanki określone w punkcie 2 i 1 ust. 1 § 44 Statutu, których zaistnienie powód zakwestionował, podnosząc brak podstaw do wykluczenia go z pozwanego koła.

Zdaniem Sądu I instancji, roszczenie powoda znajduje oparcie w przepisie art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie, który stanowi, że w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w (...) oraz utraty członkostwa w kole łowieckim zainteresowany może - po wyczerpaniu postępowania wewnątrz-organizacyjnego dochodzić swoich praw na drodze sądowej. Stwierdził, że w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, że powód wyczerpał drogę postępowania wewnątrz-organizacyjnego składając odwołanie od uchwały Walnego Nadzwyczajnego Zgromadzenia koła z (...), które nie zostało uwzględnione przez Uchwałę Zarządu Okręgowego (...) w B. z dnia 20 maja 2012r. Uchwała ta otworzyła powodowi drogę sądową do dochodzenia jego praw. Wskazywał następnie, że faktem jest, iż przepisy ustawy Prawo łowieckie oraz postanowienia Statutu (...) nie przewidują uprawnienia do żądania uchylenia uchwały. Oddalenie w trybie wewnątrzorganizacyjnym odwołania od uchwały wykluczającej z grona członków koła oraz (...) skutkuje prawomocną utratą członkostwa w Związku aż do czasu skutecznego wzruszenia tych decyzji w drodze konstytucyjnego wyroku sądowego. Twierdził, że zgodzić się należy ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 27 czerwca 2013 (I ACa 498/13), że polska procedura cywilna nie zawiera katalogu żądań procesowych, z jakimi można wystąpić przed sądem. Nie ma zatem znaczenia, że przepisy prawa łowieckiego nie przewidują *expressis verbis* tego rodzaju roszczenia. Powód, co do zasady, może żądanie procesowe sformułować w każdy sposób, jaki będzie adekwatny dla skutecznego dochodzenia jego roszczeń materialnoprawnych. Właściwą zaś formą dochodzenia przed sądem przez członka wykluczonego z (...) roszczeń, o jakich mowa w art. 33 pkt. 6 prawa łowieckiego, jest zgłoszenie żądania uchylenia uchwał w przedmiocie wykluczenia (podobnie: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r. w spr. II CSK 100/07, OSNC-ZD, nr 2 z 2008 r., poz. 37). Takie też roszczenia zawarł powód choć sformułował je nieco mało precyzyjnie.

Rozpatrując trafność ujętych w uchwałach podstaw wykluczenia powoda Sąd Okręgowy wskazywał, że podstawę wykluczenia określoną w uchwale jako "rażące naruszenie zasad współżycia koleżeńskiego" należało zbadać z uwzględnieniem specyficznego charakteru zrzeszenia, jakim jest (...). Jak wynika bowiem z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 listopada 2012 r. w spr. K 21/11, OTK-A, nr 10 z 2012 r., poz. 119) nie jest on bowiem dobrowolnym zrzeszeniem, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.). Związku nie tworzy się bowiem i nie rozwiązuje z inicjatywy jego członków. Brak przynależności do Związku wiąże się z negatywnymi konsekwencjami dla jednostek w postaci niemożności wykonywania określonych praw. Ustawowa wyłączność, jaką posiada (...) w zakresie prowadzenia określonej działalności w postaci gospodarki łowieckiej oraz w zakresie dopuszczalności do wykonywania polowania (por. art. 42 ust. 1 prawa łowieckiego), uzasadnia kwalifikowanie go, jako ustanowionego z woli ustawodawcy przymusowego zrzeszenia osób zainteresowanych wykonywaniem polowania oraz partycypowaniem w wykonywaniu zadań związanych z szeroko pojętym administrowaniem sprawami łowiectwa. Każdy, kto zamierza prowadzić taką działalność, musi ubiegać się o członkostwo w (...), które w tym znaczeniu przestaje mieć charakter przynależności

dobrowolnej (bliżej pkt. 3.4.4 uzasadnienia do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 listopada 2012 r. w spr. K 21/11, OTK-A, nr 10 z 2012 r., poz. 119). Wskazywał, że w tej sytuacji możliwość wykluczenia członka ze zrzeszenia, musi być traktowana restrykcyjnie, jako środek o charakterze zupełnie wyjątkowym uzasadniony zwłaszcza w sytuacjach naruszenia przepisów prawa oraz zasad etyki łowieckiej. Zwracał uwagę, iż postawiony powodowi zarzut został sformułowany bardzo nieprecyzyjnie. W uchwale wykluczającej zarzucono mu bowiem permanentne nieprzestrzeganie statutu poprzez rażące naruszenie zasad współżycia koleżeńskiego. § 44 Statutu Związku różnicuje te zachowanie rozdzielając nieprzestrzeganie statusu i przepisów prawa łowieckiego od rażącego naruszenia zasad współżycia koleżeńskiego. Brak wskazania konkretnych naruszeń przepisów statutu, czy też prawa łowieckiego wskazuje, iż powodowi nie można tego typu przewinień przypisać. Wytknięcie naruszeń przepisów prawa powinno być precyzyjne, (tak jak zostało to ujęte w orzeczeniu Okręgowego Sądu Łowieckiego) umożliwiające powodowi obronę przed nimi. Mając zaś na uwadze ww. charakter zrzeszenia, w ocenie Sądu Okręgowego jedynie wykazane i umotywowane wykazanie naruszenie przepisów statutu czy prawa łowieckiego uzasadniałoby wykluczenie powoda.

Wskazywał następnie, że niewątpliwie powód pozostaje w konflikcie z aktualnym zarządem pozwanego (...), któremu zarzuca różnego rodzaju naruszenia prawa i statutu. W ramach tego konfliktu powód kierował pisma do Okręgowego Rzecznika Dyscypliny, Zarządu Okręgowego oraz Komisji Rewizyjnej powodując wszczęcie kontroli. Żadna ze wskazanych skarg nie została przez organ uwzględniona wprost, jednak materiał dowodowy sprawy w znacznej mierze potwierdził wskazywane przez powoda nieprawidłowości. Powód zarzucał członkom koła m in. niewłaściwe prowadzenie polowań dewizowych poprzez nieprawidłową ewidencję takich polowań jako dowód przedłożyła kserokopię książek wyjścia w łowiska obwodu(...)z których wynika, iż polowanie odbyło się przez jednych i tych samych myśliwych dewizowych jednocześnie w tych samych obwodach, w tych samych godzinach non-stop od godz. 18.00 26 maja do 24.00 28 maja 2009r. Nadto powód wskazywał na niewłaściwe procedury odszkodowawcze odnoszące się do rolników, którym zwierzyna łowna zniszczyła uprawy (k. 23, 323-325, 329-320) Wskazywał na wymóg załączników do wniosku, które to załączniki nie zostały przewidziane rozporządzeniem z 8 marca 2010r. w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłaty odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych (k. 312-316, 318).

Wywodził następnie, że znajdujący się w aktach sprawy wnioski o wypowiedzenie przez rolników umów dzierżawy terenów łowieckich (k. 49) potwierdza zarzuty powoda, iż niewłaściwe działania w wypłacie odszkodowań rolnikom doprowadził do złych relacji, skutkujących zamiarem wypowiedzenia dzierżawy terenów łowieckich. W piśmie z dnia 9 września 2011r. Okręgowy Rzecznik Dyscyplinary wskazał zaś, iż wstępne ustalenia częściowo potwierdziły wskazane przez powoda nieprawidłowości. Jako sprzeczne z § 23 ust. 1 regulaminu polowań jest prowadzenie odrębnych książek ewidencji myśliwych „dewizowych”. Ponadto do dokumentacji dotyczącej polowań dewizowych wymagane są tylko protokoły z odbytych polowań oraz wyliczenia ich rentowności, nie potrzebne są do tego książki ewidencji jako załączniki. Nadto podkreślił, iż protokół z posiedzenia zarządu Koła z dnia 8 maja 2010r. nie spełnia wymogów prowadzenia dokumentacji ujętych w Zarządzeniu nr (...) (...) z 3 marca 1998r. w sprawie prowadzenia dokumentacji w (...). (k. 35, 274). W protokole z kontroli działalności Zarządu K Ł (...) w B. sporządzonego przez Główną Komisję Rewizyjną we wnioskach końcowych potwierdzono natomiast, że przy sporządzaniu planów gospodarczo-handlowych omyłkowo pominięto zaplanowane pozyskiwanie kaczek w obwodach łowieckich (...), które następnie zostały ujęte przez (...) w wystawianych odstrzałach indywidualnych w okręgach (...), po zorientowaniu się braku ujęcia kaczek w planach łowczy wstrzymał odstrzał tego gatunku. W zaleceniach pokontrolnych podkreślono konieczność uzupełnienia i rzetelnego prowadzenia dokumentacji dotyczącej gospodarki łowieckiej (k. 90-93). Przyznał to również zeznający w charakterze świadka były łowczy M. S. (k.219).

Powód zarzucał również niewłaściwe zachowanie członków (...) oraz J. G. (1), którzy to wykonywali polowanie i pozyskiwali zwierzynę w rewirach już wcześniej zajętych przez innych kolegów, w tym samym czasie kiedy tamci przebywali na łowiskach, czym spowodowali zagrożenie dla życia i zdrowia w styczniu 2011r. Okoliczności wskazywane przez powoda, pod kątem uzasadnionych podejrzeń, znalazły potwierdzenie w zeznaniach świadków W. K. (k. 218) i J. K. (k. 218-219). Również łowczy M. S. (k. 219) zeznał, iż świadek W. K. zgłaszał mu polowanie G., w tym samym

czasie na jego rewirze. Wiedzę na temat tej sytuacji miał również świadek B. K. (k. 220) i A. B. (k. 217). Niewiarygodne okazały się w zestawieniu ze wskazanymi dowodowymi zeznania świadków A. G. (k. 217) i J. G. (1) (k. 218).

Zdaniem Sądu I instancji, niepotwierdzonym zarzutem podnoszonym przez powoda okazał się zarzut braku zgody Walnego Zgromadzenia, na zakup działki pod budowę domku, jednak jak przyznał sam powód nie miał wiedzy na temat udzielenia takiej zgody. Nie uszło uwadze Sądu Okręgowego, iż oprócz potwierdzonych przez materiał dowodowy zarzutów powód w piśmie z dnia 24 października 2011r. używał określeń pejoratywnych w stosunku do członków zarządu koła i łowczego. Działanie takie w ocenie Sądu Okręgowego może być rozważone jako naruszenie dóbr osobistych, z pewnością jednak nie jest przejawem rażącego naruszenia zasad współżycia koleżeńskiego, nie miało też charakteru donosów.

W ocenie Sądu I instancji, waga stawianych powodowi zarzutów, fakt, iż część wytkanych przez powoda nieprawidłowości została potwierdzona uzasadniała uznanie, iż czyny powoda polegające na informowaniu organów (...) o nieprawidłowościach (nawet tych nie mających potwierdzenia) nie może być uznany za przejaw rażącego naruszenia zasad współżycia koleżeńskiego i skutkować wykluczeniem powoda z koła. Trzeba mieć na uwadze, iż powód kierował skargi i pisma co członków koła i organów właściwych do tego, aby zweryfikować wskazane przez niego nieprawidłowości. Abstrahując od motywacji przyświecającej powodowi podkreślić należy, iż podejmował on próby rozwiązania nieporozumień wynikłych na tle wskazywanych nieprawidłowości wewnątrz zrzeszenia. Faktem jest, iż doprowadzało to do konfliktu pomiędzy zarządem koła, łowczym i powodem ,podzieliło członków koła na co wskazują zeznania świadków S. P. (k. 216), niemniej jednak zachowaniom powoda trudno zarzucić naruszenie zasad współżycia koleżeńskiego w sposób rażący.

Dobór środka dyscyplinarnego w ocenie Sądu Okręgowego był w tym przypadku nieadekwatny i skutkowało uchynieniem zaskarżonych przez powoda uchwał. Wskazywał, że oczywistym jest, iż w organizacji funkcjonującej w oparciu o relacje koleżeńskie i wzajemne zaufanie trudno jest funkcjonować w relacjach z osobą zarzucającą nieprawidłowości. Tym bardziej jednak kierując się wzajemnym zaufaniem należało zrobić wszystko, aby sytuacje konfliktowe wyjaśnić i przeanalizować wskazywane przez powoda nieprawidłowości, zwłaszcza, iż część z nich okazała się słuszna.

Mając na uwadze powyższe, na mocy art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji, o kosztach zaś na mocy art. 98 k.p.c.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 28 stycznia 2014 roku wnieśli pozwani (...) w B. oraz (...) w W., zaskarżając ww. wyrok w całości.

Pozwane (...) w B. wyrokowi temu zarzucało:

- 1. naruszenie przepisów postępowania cywilnego – art. 328 § 2 k.p.c. – polegający na braku wskazania podstawy prawnej – co miało bezpośredni wpływ na treść wyroku;***
- 2. naruszenie przepisów prawa materialnego – tj. treści art. 33 ust. 5 i 6, które pozwalają na dochodzenie swoich praw na drodze sądowej – ale wyłącznie wtedy, gdy zostało naruszone prawo lub statut (...). Przepisy te nie pozwalają na uchylenie uchwał kół łowieckich i organów (...);***
- 3. naruszenie art. 5 k.c., ponieważ osoba rażąco naruszająca zasady koleżeństwa, a tym samym kodeksu etyki myśliwego nie może korzystać z ochrony prawnej w przypadku wykluczenia tylko z koła łowieckiego, a nie z (...)***
- 4. ewidentne błędy w ustaleniach faktycznych m.in. poprzez błędne przyjęcie w uzasadnieniu m.in. str. 7, że powód został wykluczony ze zrzeszenia tj. (...), co było karą nadmiernie surową, oraz błędne przyjęcie, że A. i J. G. (2) wykonywali polowanie w rewirach wcześniej zajętych podczas gdy „koronny” świadek w tej kwestii W. K. (k. 218 akt) oświadczył, że nie był to A. G.. Nastąpiło***

jeszcze wiele innych błędnych ustaleń, które łagodziły naganne zachowania powoda – co miało bezpośredni wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Wskazując na powyższe, wnosił o:

#.

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanego (...) w B. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje*

lub

#.

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia na rzecz pozwanego ad. II kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.*

Pozwany (...) w W. ww. wyrokowi zarzucał:

1. naruszenie przepisów postępowania:

#.

- art. 328 § 2 k.p.c. polegające na :*
- wyjaśnieniu (wskazaniu) w wyroku podstawy prawnej, która nie ma związku z przedmiotem wyrokowania,*
- braku przedstawienia ustalonych faktów przez Sąd oraz braku wskazania przyczyn pominięcia części materiału dowodowego;*
- art. 207 § 3 k.p.c. w zw. z art. 207 § 7 k.p.c. polegające na nie zwróceniu pism procesowych, nazwanych przez stronę powodowa „wnioski dowodowe”, a zawierające m.in. twierdzenia faktyczne;*
- art. 207 § 6 k.p.c. polegające na nie pominięciu spóźnionych twierdzeń i dowodów strony powodowej pomimo ziszczenia się przesłanek do*

2. naruszenie prawa materialnego:

- art. 33 ust. 5 i 6 oraz art. 35a ust. 1 i 2 ustawy Prawo łowieckie w zw. z art. 29 ustawy Prawo o stowarzyszeniach polegające na przyjęciu, iż Sąd Okręgowy w Białymstoku mógł uchylić uchwałę (...) oraz uchwałę Zarządu Okręgowego (...) w B.,*
- art. 5 k.c. polegające na pominięciu, iż prawo którego ochrony domaga się powód sprzeczne jest ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa oraz z zasadami współzycia społecznego (etyka dobrego myśliwego).*

Wskazując na powyższe, wnosił o:

#.

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanego(...) w W. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje,*

ewentualnie o:

#.

- **uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku oraz zasądzenie na rzecz (...) w W. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za postępowanie apelacyjne.**

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacje pozwanych zasługiwały na uwzględnienie.

Na wstępie należy wskazać, iż do akt zostało złożone pełnomocnictwo udzielone w dniu 4 lutego 2014 roku przez pozwanego (...) radcy prawnemu M. P. (k. 421 akt), a zatem brak było podstaw, aby kwestionować, że apelacja wywiedziona przez tegoż radcę prawnego w imieniu pozwanego (...) w W., została wniesiona przez podmiot nieuprawniony.

Następnie w ocenie Sądu Apelacyjnego należy podkreślić, że Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie dokonał częściowo prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny aprobuje i uznaje za własne, natomiast nie rozpoznał merytorycznie dochodzonego przez Powoda roszczenia oraz nie dokonał tzw. subsumcji prawnej tj. nie wskazał normy prawnej, która znalazła zastosowanie do dokonanych ustaleń i stała się podstawą materialnoprawną wyroku.

Z niewadliwych ustaleń Sądu pierwszej instancji wynikało, że powód jest członkiem (...) od 21 października 1986r. W dniu 22 kwietnia 2012r. Walnego Zgromadzenie jego członków podjęto Uchwałę nr (...), wykluczającą B. S. z (...). Powodowi zarzucono permanentnie nieprzestrzeganie Statutu (...) poprzez rażące naruszenie zasad współzycia koleżeńskiego przejawiające się w bezpodstawnym oczernianiu kolegów przez nieprawdziwe donosy, bezpodstawne oskarżenia i próbę dyskredytacji Zarządu przez pisanie kłamliwych i niemających prawdy donosów do Zarządu Okręgowego, Rzecznika Dyscyplinarnego i Zarządu Głównego(...), brak elementarnych zasad koleżeństwa przez pisanie i rozesłanie do części kolegów pisma oskarżającego członków Zarządu (...), które to informacje nie zostały potwierdzone przez Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego, zaś Uchwałą z dnia 29 maja 2012r. Zarząd Okręgowy w B. (...) odwołania powoda od ww. uchwały nie uwzględnił, wskazując na brak uchybień w przeprowadzonej przez Walne Zgromadzenie procedurze.

Sąd Okręgowy nie naruszył wskazanych w treści apelacji przepisów prawa procesowego, gdyż wbrew twierdzeniom pozwanego (...) nie ustalił, że A. i J. G. (2) wykonywali polowanie w rewirach wcześniej zajętych, lecz przyjął jedynie, że okoliczności wskazywane przez powoda, pod kątem uzasadnionych podejrzeń, znalazły potwierdzenie w zeznaniach świadków W. K. (k. 218).

Na aprobatę Sądu Apelacyjnego zasługiwało stanowisko Sądu Okręgowego, nie budzące już aktualnie w świetle powołanego przez Sąd I instancji orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego, iż stosownie do treści art. 33 ust.6 Prawa łowieckiego w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w kole łowieckim zainteresowany może po wyczerpaniu postępowania wewnątrzorganizacyjnego – co miało miejsce w niniejszej sprawie – dochodzić swoich praw na drodze sądowej. Nie nasuwało także żadnych zastrzeżeń stwierdzenie, iż aktem prawnym regulującym funkcjonowanie kół łowieckich jest Statut (...) uchwalony uchwałą z dnia 2 lipca 2005 r. XXI Krajowego Zjazdu Delegatów (...), obowiązujący od dnia 1 stycznia 2006 r., który w § 41 Statutu określa obowiązki jego członków stanowiąc, że każdy członek koła jest obowiązany w szczególności: przestrzegać prawa łowieckiego, statutu oraz uchwał organów Zrzeszenia i koła, a także dobrych obyczajów, zasad etyki i tradycji łowieckiej oraz zasad selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych. Ww. Statut reguluje także sytuacje utraty członkostwa w kole poprzez skreślenie z listy członków lub wykluczenie z koła, wskazując, że może to nastąpić w przypadkach wskazanych w § 44 ust. 1 punkt 1 i 2, tj. w przypadku nieprzestrzegania prawa łowieckiego, statutu bądź uporczywego uchylania się od wykonywania obowiązków nałożonych przez uprawnione organy koła (pkt. 1), bądź gdy członek koła rażąco narusza zasady współzycia koleżeńskiego, dobre obyczaje bądź zasady etyki i tradycji łowieckiej (pkt. 2). Bezspornym było, że u podstaw wykluczenia powoda legły przesłanki określone w punkcie 2 i 1 ust. 1 § 44 Statutu, których zaistnienie powód zakwestionował, podnosząc brak podstaw do wykluczenia go z pozwanego koła.

Na aprobatę zasługiwał także pogląd Sądu Okręgowego, iż sąd rozpoznając roszczenie wykluczonego członka uprawniony jest do zbadania zarówno, czy postawione członkowi zarzuty stanowią statutową podstawę wykluczenia, jak i do zbadania dolegliwości wymierzonego środka dyscyplinarnego i jego adekwatności w zaistniałej sytuacji, słusznie wywodząc że możliwość wykluczenia członka z zrzeszenia musi być traktowana restrykcyjnie i jako środek o charakterze zupełnie wyjątkowym. W tym kontekście należy ponadto przywołać popierany przez Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie, pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 stycznia 2013 w sprawie II CSK 170/12, w którym Sąd Najwyższy poddał analizie orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w tym aspekcie, a z którego wynikało, że odnosząc się do standardów dotyczących postępowania dyscyplinarnego – gwarancja prawa do Sądu zostaje zachowana jedynie wówczas, gdy osoba ukarana ma możliwość zakwestionowania w postępowaniu sądowym faktu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, poprawności przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego oraz zasadności wymierzonej w nim sankcji. Pomimo, że art. 17 ust. 1 Konstytucji istotnie gwarantuje stowarzyszeniom funkcjonowanie na zasadach samorządności, to jednak samorządność stowarzyszeń nie powinna ograniczać kognicji S. przy rozpoznawaniu sporów poddanych ich właściwości, a tym samym uregulowania wewnątrz korporacyjne muszą być zgodne z regulacjami konstytucyjnymi i ustawowymi, a nad realizacją tego wymogu powinny czuwać właściwe organy państwowe. Sąd Najwyższy w ww. orzeczeniu wyraźnie stwierdził, że wykładnia art. 33 ust. 6 Prawa łowieckiego uwzględniająca powyższe stanowiska nakazuje przyjmując, że kognicja sądu powszechnego obejmuje także ocenę, czy zastosowana wobec członka koła łowieckiego kara w postaci wykluczenia go z członkowstwa w kole była odpowiednia do stwierdzonych uchybień (vide: wyroki TK z dnia 11 września 2001 r., SK 17/00, z dnia 29 czerwca 2010 r., P 28/29, z dnia 6 listopada 2012 r., K 21/11 oraz z dnia 1 grudnia 2009 r., K 4/08; wyrok Sadu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 170/12, LEX nr 1276276).

Zgodzić się także należało z Sądem pierwszej instancji, iż przepisy prawa łowieckiego nie wskazują wprost z jakiego rodzaju roszczeniem wykluczony członek koła łowieckiego powinien wystąpić na drogę sądową w celu ochrony swoich praw, a rozpatrując trafność przyjętych podstaw wykluczenia powoda należy badać je z uwzględnieniem specyficznego charakteru zrzeszenia, jakim jest (...), mając na uwadze, że nie jest on bowiem dobrowolnym zrzeszeniem, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.), gdyż tego rodzaju związku nie tworzy się i nie rozwiązuje z inicjatywy jego członków, a brak przynależności do Związku wiąże się z negatywnymi konsekwencjami dla jednostek w postaci niemożności wykonywania określonych praw. Ustawowa wyłączność, jaką posiada(...) w zakresie prowadzenia określonej działalności w postaci gospodarki łowieckiej oraz w zakresie dopuszczalności do wykonywania polowania (por. art. 42 ust. 1 prawa łowieckiego), uzasadnia kwalifikowanie go, jako ustanowionego z woli ustawodawcy przymusowego zrzeszenia osób zainteresowanych wykonywaniem polowania oraz partycypowaniem w wykonywaniu zadań związanych z szeroko pojętym administrowaniem sprawami łowiectwa (vide: uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 listopada 2012 r. w spr. K 21/11, OTK-A, nr 10 z 2012 r., poz. 119). Niewątpliwie Powód, co do zasady, mógł także żądanie procesowe sformułować w każdy sposób, jaki uznał za adekwatny dla skutecznego dochodzenia jego roszczeń materialnoprawnych.

Tym niemniej w okolicznościach sprawy nie można było jednak podzielić stanowiska Sądu pierwszej instancji, że z uwagi na to, że polska procedura cywilna nie zawiera katalogu żądań procesowych, z jakimi można wystąpić przed sądem - właściwą formą dochodzenia przed sądem przez członka wykluczonego z (...) roszczeń, o jakich mowa w art. 33 pkt. 6 prawa łowieckiego, jest zgłoszenie żądania uchylenia uchwał w przedmiocie wykluczenia i takie roszczenie „zawarł powód choć sformułował je nieco mało precyzyjnie” w niniejszej sprawie.

W ocenie Sadu Apelacyjnego z analizy akt sprawy wynikało bowiem, że w toku postępowania w sprawie po tym jak Powód „mało precyzyjnie” wskazał swoje roszczenie w pozwie, wielokrotnie je doprecyzowywał (k.196, 213, 335 akt), ostatecznie jednoznacznie wskazując, że przedmiotem sprawy jest ustalenie stosunku prawnego rozumianego jako ustalenie członkowstwa powoda w (...) na podstawie art. 189 k.p.c. (oo.38.44 – protokołu rozprawy z dnia 14 stycznia 2014 r.), a nie jak błędnie przyjął Sąd I instancji żądanie „uchylenia uchwał”.

Z uwagi na powyższe, uzasadniony w obu apelacjach okazał zarzut naruszenia prawa procesowego – art. 328 § 2 k.p.c. Przepis ten określa szczegółowo, co powinno zawierać uzasadnienie wyroku wskazując, że w szczególności uzasadnienie to powinno podawać podstawę faktyczną i prawną rozstrzygnięcia. Oznacza to, że w uzasadnieniu wyroku musi znaleźć wyraz dokonanie przez sąd pierwszej instancji wyboru określonych przepisów, ustalenie w drodze wykładni ich treści i zastosowanie norm prawnych do określonych stanów faktycznych. Z uzasadnienia wyroku powinno zatem bez wątpliwości wynikać jaką normę prawną zastosowano do ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Samo przytoczenie przepisu prawnego nie czyni zadość wymaganiom przewidzianym w art. 328 § 2 k.p.c. Sąd powinien bowiem również wyjaśnić, w jaki sposób norma ta wpływa na treść rozstrzygnięcia, zarówno gdy powództwo zostaje uwzględnione, jak i oddalone, a zatem po pierwsze wskazać przepisy regulujące dany stosunek prawny, wyjaśnić, dlaczego w konkretnej sytuacji prawnej miały one zastosowanie - czego zabrakło.

W judykaturze brak jest co prawda jednolitego poglądu, czy naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. polegające na sporządzeniu uzasadnienia wyroku w sposób nie odpowiadający wymogom wskazanym w tym przepisie, może prowadzić do sformułowania skutecznego zarzutu apelacyjnego. Prezentowany jest bowiem pogląd, że sporządzenie uzasadnienia nie w pełni odpowiadającego wymaganiom art. 328 § 2 k.p.c., pozostaje bez wpływu na wynik sprawy, gdyż trudno przyjąć, aby błędy w samym uzasadnieniu wyroku, które sporządzane jest po wydaniu wyroku, jako takie mogły wpłynąć na wynik sprawy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 1999 r., I PKN 653/98, OTK-A Nr. 10 z 2012 poz. 119). Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela jednak pogląd przeciwny odnotowany także w doktrynie, w myśl którego strona może powołać się na zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, zwłaszcza wówczas gdy skarżący wykaże, że wadliwości uzasadnienia miały wpływ na wynik sprawy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1997 r., I PKN 97/97; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98). Za przekonujące bowiem należy uznać stanowisko, iż uzasadnienie wyroku odzwierciedla proces myślowy składu orzekającego przed, a nie po wydaniu wyroku (vide: Orzeczenia i ugody w praktyce sądów cywilnych. Henryk Pietrkowski. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis. Warszawa 2007).

W niniejszej sprawie na podkreślenie zasługuje okoliczność, iż w toku postępowania pełnomocnik Powoda sprecyzował dochodzone przez Powoda roszczenie jako żądanie ustalenia istnienia członkostwa powoda na podstawie art. 189 k.p.c. w (...). Okoliczność ta została przy tym potwierdzona przez pełnomocnika Powoda na rozprawie poprzedzającej wydanie orzeczenia, gdyż pełnomocnik jednoznacznie wówczas oświadczył, że popiera powództwo o ustalenie.

Tymczasem Sąd pierwszej instancji sprzecznie z treścią protokołu z rozprawy w dniu 14 stycznia 2014 r. wskazał w treści zaskarżonego wyroku, że powód w niniejszym postępowaniu domaga się uchylecia uchwał, po czym w/w wyrokiem uchylił uchwały Walnego Zgromadzenia Członków (...) w B. z dnia 22 kwietnia 2012 roku i (...) Zarządu Okręgowego w B. z dnia 29 maja 2012 roku w przedmiocie wykluczenia powoda B. S. z członków (...) w B..

Z powyższego, jednoznacznie wynika zatem, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał zgłoszonego przez powoda żądania jakim było roszczenie o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. istnienia jego członkostwa w(...), lecz nieprawidłowo zakwalifikował zgłoszone przez powoda żądanie jako powództwo o uchylenie uchwały, a w konsekwencji nie rozpoznał istoty sprawy i nie odniósł się przez to merytorycznie do twierdzeń Powoda.

Żądanie „uchylecia uchwał” jest przedmiotowo innym żądaniem niż żądanie „ustalenia”, które mogło zostać poddane rozstrzygnięciu tego samego Sądu wyłącznie w drodze przedmiotowej zmiany powództwa dokonanej na podstawie art. 193 k.p.c. Występują bowiem istotne różnice pomiędzy powództwem o uchylenie uchwały, zaliczanym do powództw o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa powstałego w wyniku powzięcia uchwały, a powództwem o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2009 r., I CSK 535/08, LEX nr 518133). Inne są przesłanki ich dochodzenia, a także różne są konsekwencje stwierdzonej przez Sąd wadliwości uchwał. Wyrok ustalający opiera się na istnieniu interesu prawnego powoda, wyrok konstytutywny zaś może być wydany, jedynie w razie ustawowego upoważnienia do sądowego ukształtowania stosunków prawnych i wystąpienia stanów faktycznych przewidzianych przez przepisy materialno prawne (vide: Edward Warzocha. Ustalenie stosunku prawnego lub prawa w sądowym postępowaniu cywilnym. Wydawnictwo Prawnicze. Warszawa

1982, str.24). Nie może zatem zapaść takie orzeczenie w zakresie stosunków, co do których normy prawa cywilnego nie przewidują ingerencji sądu w postaci przekształcenia prawa. Nie ulega natomiast wątpliwości, że przepisy Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawa o stowarzyszeniach, nie przewidują wprost uprawnienia członka stowarzyszenia do zaskarżenia uchwały walnego zebrania członków. Okoliczność jednak, że ww. ustawa nie przewiduje i nie reguluje procedury zaskarżania uchwał nie oznacza jeszcze, że członek stowarzyszenia jest pozbawiony ochrony prawnej przed niezgodnym z prawem lub statutem pozbawieniem go członkostwa w stowarzyszeniu (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2005 r., III CZP 75/04, OSNC 2005/11/88).

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo zakwalifikował dochodzone przez powoda żądanie jako powództwo o uchylenie uchwał, w konsekwencji nie rozpoznał zatem istoty sprawy, gdyż rozstrzygnięcie Sądu nie odnosi się do tego, co było rzeczywiście przedmiotem sprawy przez co zaniechał odniesienia się do materialnej podstawy rzeczywiście zgłoszonego roszczenia (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2007 r., III CZP 80/07, LEX nr 345571; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, LEX nr 1288649).

Należy stanowczo podkreślić, że art. 321 § 1 k.p.c., określając granice wyrokowania, wyraźnie wskazuje, że nie może ono obejmować przedmiotu, który nie był objęty żądaniem. Żądanie to o ile nie zostało wyraźnie sprecyzowane w pozwie może następnie być doprecyzowane w trakcie toczącego się postępowania. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji winien mieć zatem na uwadze żądanie powoda, które istniało w momencie zamknięcia rozprawy, tj. żądanie ustalenia (art. 189 k.p.c.), które w tym przypadku zakreślało granice wyrokowania, tym bardziej, że analizując teść przepisów Kodeksu cywilnego, ustawy Prawo łowieckie oraz Prawa stowarzyszeń nie sposób znaleźć materialnoprawnej podstawy dla roszczenia o uchylenie uchwał po stronie członka stowarzyszenia dla ochrony jego jednostkowego interesu.

Dlatego też zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. z przekazaniem sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.